

Vlasnici kineskih dućana trpe prijetnje

Kineskih trgovci su uspostavili monopol na trgovinu jeftinom robom u Bosni i Hercegovini (BiH). No, cijena koju za to plaćaju je visoka – fizičko i psihičko maltretiranje kriminalaca i česte posjete poreznika.

Od kraja rata 1995. godine na stotine mladih kineskih doseljenika stiglo je u BiH gdje žive od trgovine jeftinom azijskom robom, uključujući obuću, aparate za domaćinstvo i kičeraž.

Istočnjaci su na početku dolazili iz Srbije u kojoj su uživali gostoprimstvo režima Slobodana Milošavića, u vrijeme kada je Kina bila jedna od rijetkih zemalja koja je sa njegovom vladom održavala diplomatske odnose. Drugi talas doseljenika stigao je u BiH početkom 2000. godine avionima direktno iz domovine zahvaljujući pogodnostima ovdašnjeg viznog režima, ili kao ilegalni imigranti preko poroznih granica sa Srbijom i Crnom Gorom.

Domaći trgovci su ispočetka bili neprijateljski raspoloženi prema došljacima, no i oni su ubrzo pokleknuli pred neodoljivom poslovnom ponudom i sami postali prodavci jeftine kineske robe. 'Tri za marku' je za kratko vrijeme postao dominantan poziv za trgovinu na ulicama svih bh. gradova.

I pored loše kvalitete, jeftina kineska roba je neodoljiva za kupce u BiH. (Foto CIN)

Kineske prodavnice su se brzo širile, a najduži lanac u zemlji

je uspostavljen duž glavne saobraćajnice koja prolazi kroz sarajevska naselja Rajlovac, Buća i Boljakov potok. Prema podacima poreske uprave Kantona Sarajevo, na ovom području registrirano je 151 preduzeće čiji su vlasnici državljani Narodne Republike Kine.

Poreske i carinske vlasti u BiH su stavile pod strogu kontrolu kineske prodavnice zbog sumnje da njihovi vlasnici švercaju robu i izbjegavaju plaćanje poreza. Poreske službe su u periodu od januara 2006. do januara 2007. godine obišle 76 prodavnica i privremeno zatvorile njih 34. Poređenja radi, u opštini Stari Grad koja pokriva prostor od velikog interesa za turiste, u istom periodu poreznici su posjetili samo 36 prodavnica i zanatskih radnji, a privremeno su zatvorili njih pet.

No, poreske vlasti nisu najgora mora ovdašnje kineske zajednice.

Kineski trgovci su postali žrtve lokalnih siledžija koji iznuđuju novac.

Jianxin Jeu, kineski trgovac koji je prije četiri godine otvorio dvije prodavnice, trpio je stalna šikaniranja reketaša koji su iz posjete u posjetu postajali sve agresivniji. Na koncu su bacili Molotovljev koktel na njegovo skladište u sarajevskom naselju Dobrinja.

Novinarima Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) iz Sarajeva Jeu je rekao kako se 21. septembra ove godine na vratima njegove prodavnice 'Rapod' na Alipašinom Polju, pojavio devetnaestogodišnji Eldin Bitići, zvani Tica u pratnji petorice muškaraca. Na lošem Bosanskom jeziku Jeu objašnjava da mu je Tica zaprijetio da će, ako ne dobije 500 KM demolirati njegovu radnju.

Jeu je siledžijama dao 100 KM, nadajući se da će ih to zadovoljiti. Nekoliko dana kasnije, Tica ga je ponovo posjetio i tražio još 200 KM. Kineski trgovac je imao samo 50 KM. Ovo

nije zadovoljilo siledžiju koji je, kako kaže Jeu, otišao prijeteci da će uništiti njegovu radnju.

Četiri dana kasnije, 25. septembra, zapaljeno je skladište. Dim je probudio Jea i njegovu ženu Ju Jin koji su spavali u obližnjoj prostoriji. Na sreću požar su uspjeli ugasiti.

Kantonalni tužitelj u Sarajevu je isto večer naložio hapšenje Tice zbog sumnje da je pokušao zapaliti imovinu ovog trgovca. Mjesec dana kasnije protiv njega je podignuta optužnica za iznudu i izazivanje opće opasnosti.

Nakon što su vlasnika Rapoda kriminalci ponovo posjetili u oktobru, od policije je dobio savjet da radnju zatvara prije mraka. (Foto CIN)

No Jeu, njegova supruga i dvije bosanske radnice i dalje žive u strahu. On tvrdi da su ga u više navrata pozivali telefonom i prijetili da će mu baciti bombu ukoliko ne povuče prijavu protiv Tice. U novembru su u Rapod navratila dva muškarca koje su radnice prepoznale kao Ticine ljude. Ponovo su tražili da povuče prijavu.

'On kaže ako pusti Tica, ponovo dođe radnja, sve baci robu', pokušava na Bosanskom ispričati nervozni i zabrinuti Jeu. Usprkos proživljenim mukama, ne dozvoljava novinarima da ga slikaju. Nije pomoglo ni ubjeđivanje da njegov lik nije tajna za one koji mu prijete.

Policija navraća u prodavnicu s vremena na vrijeme, no to nije dovoljna. Umjesto da im obezbijedi stalni nadzor nad prodavnicom, policija je Jea posavjetovala da radnju zatvara

čim padne prvi mrak

Dok vlasnik prodavnice Rapod pokušava da se pomiri sa posljedicama onoga što mu se desilo, na drugom kraju grada, u Buljakovom potoku, nespokoj vlada među trgovcima na kineskoj pijaci. Većina njih kaže da ih reketaši nisu posjećivali. Iako se krađe rijetko dešavaju, Kinezi postavljaju alarme za zaštitarske agencije Biga. Tvrde da je to preventivo kako bi se zaštitili.

Vlasnici dućana na Kineskoj pijaci u Sarajevu nerado govore o posjetima kriminalaca zbog straha od odmazde.
(Foto CIN)

Grupa od šest muškaraca pred jednom radnjicom na kineskoj pijaci zabavljala se kineskom društvenom igrom Jun Qi (u prijevodu 'igra rata'), svojevrsnu kombinaciju igre domina i čovječe ne ljuti se. Nisu bili raspoloženi za razgovor sa novinarima CIN-a o reketu. Igrači su, glava pognutih nad stolićem, međusobno pokušavali komunicirati prodornim pogledima. Činilo se da ih je pitanje novinara pogodilo. Jedan od njih je kratko prozborio da kriminalaca nema.

Njihove komšije, kineski trgovci iz Rajlovca su su novinarima rekli da je kineska pijaca na meti reketaša, ali da njihovi sunarodnjaci ne žele otvoreno pričati o prijetnjama jer se plaše odmazde.

'Iz straha neće da govole. Boji se pošla opet da dođe', pokušava na Bosanskom objasniti Ye Jianmin, vlasnik prodavnice Shangai u Rajlovcu. On govori iz iskustva.

Nasilnici su 2005. godine uletjeli Jianminu u radnju zahtijevajući novac. Odbio je da plati, nakon čega su

kriminalci pucali njegovom bratu u nogu. Prijetili su da će biti i gore.

Policija je saslušala 60 osumnjičenih ali niko nije osuđen za ovaj napad zbog čega je njegov brat Ye Jian Xiong napustio BiH.

Fotografija je dodatni teret za Ye Jianmina koji živi u strahu od novih posjeta kriminalaca. (Foto CIN)

Nedavno se Jianmin ponovo našao na meti reketaša. U aprilu ove godine je dvadesettrogodišnji Arnes Krušo, zvani Ale, sročio ucjenjivačko pismo i lično ga uručio njegovoj supruzi Wei Xiaoli. U poruci koju joj je prevela radnica Dženita Turkušić stajalo je da mu mora platiti 1.000 eura. Zaprijetio je da će se lično obračunati sa Jianminom i njegovom ženom Wei Xiaoli ako obavijeste policiju.

Ye Jianmin nije poslušao, već je otišao u policiju, a Krušo se ubrzo našao iza rešetaka. Pred sudom je krajem aprila priznao krivicu za iznudu.

Međutim, čak ni kada pravda stigne nasilnika, to ne znači da kineski vlasnici radnji mogu odahnuti. Krušo je osuđen na uslovnu kaznu od šest mjeseci i pušten je na slobodu.

Tužitelj je predložio ovu kaznu, kaže šefica Krivičnog odjela Općinskog suda u Sarajevu Amela Huskić.

Radnici kažu da Krušo nije posjećivao radnju nakon presude.

Međutim, početkom novembra u prepunu prodavnicu Shangai navratila su dvojica naoružanih sumnjivaca. Gledali su u kasu

i činilo se da nešto žele napraviti, ali su na koncu odustali jer je dućan bio pun mušterija, rekla je jedna od prodavačica. Jianmin vjeruje da su to iste one siledžije čiji je dolazak 2005. godine završio loše za njegovog brata.